

Disputatio juridica de justitia et jure ad tit. 1 et 2 lib. 1 Instit. secunda

<https://hdl.handle.net/1874/235050>

DISPUTATIO JURIDICA
DE
JUSTITIA ET JURE:

Ad tit. 1. & 2. lib. 1. Instit.

SECUNDA:

QUAM

F. D. O. M.

SUB PRÆSIDIO

Viri Clarissimi,

D. PAULI VOET, Juris in Illustri
Academiâ Ultrajectinâ Professoris ordinarii.

Publicè ventilandam proponit,

ELIAS VAN WEERDENBURCH Woudenb. *Utraj.*

Ad diem 14. Martii, horis iocoque solitis.

ULTRAJECTI,

Ex Officinâ Johannis à Waesberge,

ANNO clb l3 c LV.

Prudentissimo Spectatissimoque Viro,
D. SIMONI van WEERDENBURCH,
Prætori in Woudenberch & Renswoude, Pa-
renti meo filiali obsequio in æternum co-
lendo prosequendo :

N E C N O N

Clarissimis Doctissimisque Viris.

D. PAULO VOET J. U. D. Eiusdemque
facultatis in Illustri Acad. Ultraject. Professore ordinario,
præsidi meo honorando:

D. DANIELI BERKINGERO, L.A.M.
Philosophiæ Practicæ atque Eloquentiæ in Illust.
Acad. Ultraj. Professore ordinario :

U T E T

Reverendo, Pietate & Doctrinâ

D. PETRO POLLONIO, Pastori in Ecclesia
quæ Christo in Woudenberg colligitur, vigilantis-
simo, de me studiisque meis bene merito & indies
merenti.

D E N I Q U E

Eruditis ac ornatissimis Iuvenibus,

D. SAMUELI van DIEST S.S. Theol. Candidato
Contubernali meo.

D. ABRAHAMO de WYCKERSLOOT
Juris studioso, commilitoni meo suavissimo:

Hanc disputationem submisisse

Offero

ELIAS van WEERDENBURCH, Resp.!

DISPUTATIO JURIDICA,
DE
JUSTITIA ET JURE.

Ad tit. 1. & 2. lib. 1. Instit.

SECUNDA.

THESIS I.

Uæ difficultates naturam Jurispruden-
tiæ spectant thesibus superioribus fue-
runt explicatæ. Sequuntur hæ, quæ cir-
ca juris tria præcepta, §. 3. *Instit. just. &*
jur. proposita, ab interpretibus passim
moveri solent. Ubi quidem id venit in
disquisitionem, Anne tria præcepta sint
juris, id est æquitatis atque legum præcepta, an potius
juris disciplinæ, id est jurisprudentiæ fundamenta? Respon-
deo, licet absurdum non sit statuere tria juris præcepta, el-
se communes justitiæ regulas, secundum quas vita nostra
dirigenda: non improbabilis tamen illa mihi vila senten-
tia, quæ jurisprudentiæ hæc statuit esse fundamenta, seu
principia, è quibus cætera artis nostræ præcepta, tanquam
conclusiones aut hypotheses deducuntur, & ad quæ referri
possunt atque debent. Idque probatur argumento *Rubrica*
& §. 7. & ult. Instit. just. & jur. Cum enim toto illo titulo
non nisi de justitiâ atque jure, id est juris arte agatur, *Pacius*
in not. ibid. Sic ut appellatione juris ibidem jurisprudentia
designetur; & ideo juris dicantur præcepta §. 3. *hoc tit.* non
improbabiliter illa tria jurisprudentiæ principia esse statu-
untur. Accedit, quod omnis disciplina sive ea sit ars, sive
scientia, certa & generalia contineat principia, per quæ sin-
gula

gula, quæ in illâ disciplinâ traduntur explicari, ac demon-
strari oportet. Cumque præter tria juris præcepta genera-
lia nulla alia dentur, ea artis juris esse principia, tenendum
est. *Bocer. class. 1. disput. 1. n. 13. Besold. comment. ad l. 10. l. 1.*
tit. 1. D. n. 10. & seq. VVurmser. Nucl. jur. controu. lib. 1. contr.
8. dissentire videtur Bacchov. ad Trentl. disp. 1. Thes. 3. l. a.

II.

An vero nonnisi tria dentur juris præcepta disquiritur?
Dicendum, licet innumera, & infinita quis facile admiserit
præcepta, in jurisprudentiâ, & corpore juris contenta; ut
quæ non tantum toto *tit. D. de Reg. juris*, sed & in cæteris ju-
ris libris traduntur. *Argum. l. pen. eod. Part. l. Regula 9. D. jur.*
& fact. ignor. Rubrica D. tit. de divers. Reg. jur. antiq. Faber, Cu-
jacius Bronch., alique in init. D. Reg. jur. Quia tamen non nisi
tria juris præcepta in §. 3. *just. & l. 10. D. just. & jure*, enum-
rantur. Eaque sunt generalissima principalia, ad quæ cæte-
ra omnia facili negotio referri queunt: atque juris univer-
si finem complectuntur, imo civilem Philosophiam: frustra
eorum numerus à nonnullis augetur. *Coras. ad l. 10. D. just.*
& jur. Besold. VVurmser. loc. cit. Bebio comm. ad inst. hoc tit.

III.

Quo igitur referre debet, verus de Deo sensus, rectus-
que in eundem cultus? *l. 2. D. just. & jur.* Respondeo, licet
totum hoc naturæ judicium de Deo, ejusque cultu sit ad-
modum infirmum, & post lapsum obscuratum nimium
nisi verbo revelato illuminetur: quia tamen nullam gentem
adeo feram esse constat, cujus mentem non imbuerit aliquis
numinis cultus: isque etiam ad civilem & externam poli-
tiam pertineat: adeoque & juri gentium acribatur divinus
cultus. *l. 1. §. 4. l. 2. D. just. & jure*: atque tria juris præcepta
sint communes animi nostri notiones, adeoque juris naturæ
seu gentium primævi: dubitandum non est, quin ad ali-
quodistorum trium referri debeat divinus cultus. Et nonin-
comode referetur vel ad primum præceptū: *honeste viven-*
dum esse: cum nullus honeste vivere sit dicendus, nisi pie &
sancte

sanctè cum Deo vivat, ne quid vitii perpetret. *Coras. in l. 10. D. just. & jur. vel etiam meo judicio, ad tertium: suum cuique esse tribuendum. Secundum illud Christi: tribue Casari, quæ Casaris, & Deo, quæ Dei.* Idque colligo argum. *l. 2. D. just. & jure, in quâ nostrum in Deum, in rem publicam, in proximum officium describitur. Accedit & hæc ratio, quod ea disciplina, cujus tria enumerantur præcepta, dividatur in publicam & privatam. §. ult. Inst. just. jur. cumque sub publicâ contineatur in Deum religio, eam sub tribus præceptis contentam oportuit. l. 1. §. 2. D. Inst. & jur. dissent. Bald. in comm. ad §. 3. Inst. just. & jur. Ames. cas. consc. lib. 5. cap. 1. n. 19. Dubitat Bacchov. ad Trentlerum disp. 1. Thes. 3. l. 4.*

IV.

Verum annon ad pauciora tria juris præcepta revocari possent? Respondeo, etsi permulti ita velint, quod vel primum præceptum, vel tertium aliquo sensu complectatur omnia. *Hottom. comm. ad tit. Instit. just. & jur. Bacchov. ad Tentl. loc. cit. Ames. loc. cit.* Quia tamen tria juris enumerantur præcepta, & quidem distincta, aliud sub alio non contineri verius est. *§. 3. jur. inst. & jur. l. 10. D. eod. Besold. Bocer. Wurmser. loc. cit.*

V.

Verum quo referenda erunt juris præcepta? Sunt qui ea referri volunt ad istud Christi: *Quod vis ut tibi faciant homines, idem fac ipsis.* Inter quos est *Coras. loc. cit.* Verum male. Cum enim illo præcepto tantum designetur, quid sit nostri officii in ordine ad proximū, non in ordine ad Deum, aut nosmet ipsos, quibus tamen non exigua juris pars occupatur, ille præcepto juris præcepta non contineri, verius est. *Arg. tit. Cod. Sacros. Trinit. & l. 13. in init. D. l. 2. Aquil. A. l. ii ea expressa censent illo Pauli 2. ad Corinth. 7. v. 2. Neminem offendimus, neminem læsimus, neminem fraudavimus.* *Wurmser. loc. cit. n. 3.* Verum cum & omnia etiam non nisi officium erga proximum designent, & à secundo juris præcepto exhauriantur, tria exhaurire nõ poterunt. Potius ea ad

ius naturale tria referenda esse cenſeo. *Argum. l. 1. 2. 3. D. ju-
ſtit. & jure.* Cumque præcepta decalogi pleraque ſint juris
naturæ, ad ea haud incommode tria juris præcepta, ut quæ
ſunt juris naturæ, referri debebunt. Cumque decem verba
ideo etiam hominibus ſint præſcripta, ut honeſte vivant,
proximum non lædant, ſuum cuique tribuant, eo que ten-
dant omnes leges naturæ; facile colligitur ad decalogum
præcepta noſtra non incommode ordinari. *Coras. loc. cit.*

V I.

Ad quæ tamen præcepta decalogi referantur juris præ-
cepta, multum diſquiritur? Reſpondeo, licet omnia deca-
logi præcepta ſint de jure naturali (intellige hominum)
præter quarto præcepto comprehenſum diei determinatio-
nem. *Ameſ. l. 1. c. 1. n. 27. Caſ. conſe. Coras. loc. cit.* Quia tamen
vix ullæ reliquæ, imo nullæ poſt lapſum in homine ſuper-
ſunt, è quibus, vel quæ ſecundo, vel quæ decimo decalogi
præcepto continentur, erui poſſent, niſi ſpeciali accedente
gratiâ, atque intellectum illuminante; cenſerem tria juris
præcepta moralem legem exceptis tribus præceptis, ſecun-
do, quarto, & decimo, exhaurire; adeoque ad cætera deca-
logi præcepta eſſe referenda. *Arg. l. 1. 2. D. juſt. & jur.*

V II.

Etiam non minus inquiritur, quo referendum præceptum
de non ſevidendo in ſemet ipſum? Videtur nonnullis id ip-
ſum haud incommode referri ad primum juris præceptum,
in quantum eo præſcribitur, ut quis congruenter ſuæ vivat
naturæ. *Henning. VVegner. comment. ad Inſt. juſt. & jur.* Pro-
babilior tamen ea ſententia, quæ iſtud præceptum, ad læ-
dendum: de neminem lædendo, refert. Proximum enim læ-
dere præcepto ſecundo prohibutum eſt. Et cum quiſque ſi-
bi ipſi ſit proximus, maximaque ſit hominis ad ſeipſum co-
gnatio: eodem etiam præcepto ſeipſum lædere prohibutum
cenſebitur. *Argum. l. 3. D. juſt. & jur. VVurmſer. loc. cit. n. 27.
Bocer. loc. cit. n. 16.*

V III.

An vero tria juris præcepta ſint oppoſita & ab invicem
diſtincta

distincta, & quomodo explicanda ut sint distincta, non una omnium est opinio? De quibus omnibus videri poterunt, *Donell. Cuj. Coras. Bocer. Besold. VVarmser. aliique ibidem citati.* Breviter sic sentio, haud incommode primum præceptum spectare hominem in ordine ad semetipsum, in quantum æquum est eum congruenter vivere suę naturæ. Nisi enim prius ordinetur ad semet ipsum, non commode ad humanam ordinari poterit societatem. Iustitię quippe virtus ad quam tria juris præcepta collimant, suo etiam modo ad rectitudinem & perfectionem habentis ordinatur, *Berio ad Inst. tit. just. & jur. Hortom. loc. eod. diff. Bacchov. eod. loco.* Etiam ex parte *Ames loc. cit. n. 19.* Non tamen ideo improbaverim eorum sententiam qui primo juris præcepto eam honestatem exprimi censent quæ in specie accepta, ei quod licitum est, opponitur. *l. 144. l. 197. D. Reg. jur. Baro ad Inst. just. & jur. Balduin. Henning. VVegner. ibid.* Et ratio generalis est, quia nisi honestas primo contenta præcepto ita explicaretur, nihil secundo & tertio relinquitur, quod tamen est contra expressa verba *§. 2. Inst. h. tit.* Alterum juris præceptum spectabit personam cujusque, quam ipsum violari vetat. Sive ejusdem tecum sit conditionis, sive diversæ, sive sit persona aliena. sive propria, sive proximi nomine veniat, sive alterius nomine, nihil refert. Quo etiam sensu tertium juris præceptum explicandum esse statuo. Hæc tamen adhibitâ distinctione; quod illud consistat in omittendo, hoc in committendo; illud negative, hoc positive efferatur. Neque enim censeo, secundum tantum ad corpus, tertium ad bona referendum esse, sed promiscue quoad corpus, famam, bona, duo posteriora esse accipienda. *Arg. l. 1. 2. 3. D. just. & jur.* Aliter hic communiter statuunt omnes, vixullo quod sciam nobiscum sentiente.

IX.

Unde colligitur tertium juris præceptum, *suum cuique tribuere*, aliter hoc in loco, aliter in iustitię ante data definitione esse accipiendum. Cum hic specialem, ibi generalem sensum admittat. Alioqui iustitiam ante definitam non omnia

942485
omnia juris præcepta, verum non nisi tertium respiceret. Alio-
qui etiam iustitia particularis non universalis fuisset defini-
ta, contra quam antea statuimus. *Diss. Boccer. loc. cit. n. 14. &*
17. Zoef. ad §. 1. Inst. just. & jur.

X.

Sed anne recte tria juris præcepta enumerata, à triplici
Jurisconsulti officio dicuntur esse desumpta? Ita quidem
nonnulli velint; qui sic statuunt, jurisconsultum in tribus
occupatum esse oportere; ut honeste vivat, ut alterum
non lædat, ut suum cuique tribuat. Imo secundum præcep-
tum, *alterum non lædere*, adeo coarctant, ut non ad cui suis
civis, sed proprie ac speciatim ad jurisconsulti officium, qui
cum altero litem habet, referatur. *Hottom. comm. Instit. just.*
& jure. §. in inst. Verum minus recte. Cum enim jura non in
singulas personas, sed generaliter constituentur, adeoque
omnes obligent. *l. 3. 4. 5. D. leg. præsertim ea quæ sunt juris*
naturæ. Adeoque juris ignorantia, & quidem universalis,
regulariter unicuique noceat. *l. 9. in init. D. jur. & fact. ignor.*
hæc tria juris præcepta, ut pote juris universalis ad omnes
pertinere, omnesque obligare, oportebat. *Besold. ad d. l. 10.*
D. inst. & jur. n. 11. VVarmser. loc. cit. n. 35.

XI.

An itidem hæc tria juris præcepta, recte dicuntur esse opposita
quædam repagula, tribus illis vitiis, Libidini, Iræ, Avaritiæ, quarum
concoctatione & impetu, nisi ratione coërceantur, in omne vitium
præcipites agamur, uti vult. *Balduin. ad inst. §. 3. h. tit.* sic ut compe-
scatur libido, si honeste vivatur, ira coërceatur, si nemo lædatur,
cupiditas seu avaritia refrenetur, si cuique suum reddatur? Ita qui-
dem velint, *ad Inst. §. 3. just. & jure. Balduin. Coras. in l. 10. D. eod.* Mi-
hi licet ingeniosa videatur esse trium juris præceptorum explicatio,
veritati tamen minus congrua videtur. Neque enim tribus tantum
in societate vitium, sed alius multis, suis præceptis obviam ire solet
jurisconsultus. Quid quod fraudibus atque mendaciis hominum
jure civili passim obviam eatur: licet ea nec libidinis, nec iræ, nec
avaritiæ nomine sint commissa. *§. 10. Instit. susp. tutor. & curat. §. 19.*
23. Inst. Action.

F I N I S.